

Mark- och miljödomstolen

Till Klimat- och näringsdepartementet
[dnr KN2026/01414]

Remissvar över Europeiska kommissionens förslag till förordning om ett ramverk för åtgärder för att stärka EU:s halvledarekosystem och om upphävande av förordningen (EU) 2023/1781, (Chips Act 2.0) COM(2026) 504 final

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har beretts möjlighet att lämna synpunkter på det rubricerade förordningsförslaget.

Tidigare synpunkter

Domstolen har tidigare yttrat sig över

- förslaget till förordning om upprättande av en ram för att säkerställa en trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial (CRMA)¹
- förslaget till förordning om inrättande av en ram för åtgärder för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik (NZIA)².
- promemorian ”Kontaktpunkter, tillstånd och tidsfrister enligt EU-förordningen om nettonollteknik och EU-förordningen om kritiska råmaterial”, vilken bland annat innehåller förslag till anpassning av den svenska tillståndsprövningen till nämnda förordningar³.

Yttrandena bifogas pdf-versionen av detta dokument.

Bestämmelserna i det nu remitterade förordningsförslaget innehåller bestämmelser om bland annat tillståndsförfarandet, tidsfrister och kontaktpunkter som föranleder samma synpunkter som domstolen tidigare har lämnat. Domstolen hänvisar därför till sina tidigare yttranden.

Härutöver önskar domstolen framföra följande

¹ Yttrande den 21 april 2023 i ärende KN2023/02645

² Yttrande den 3 maj 2023 i ärende KN2023/02708

³ Yttrande den 13 april 2026 i ärende KN2025/02439

Enhetlighet

En utgångspunkt bör vara att bestämmelserna som rör tillståndsförfarandet (framför allt artiklarna 21 och 22 i förslaget) får samma innehåll som motsvarande bestämmelser i CRMA och NZIA eller utformas på ett sätt som är mer flexibelt. Det skulle underlätta genomförandet i svensk rätt och anpassningen av svenska tillståndprocesser.

Prövningsmyndighet

Det kan noteras att produktion av halvledare i många fall enligt gällande rätt torde utgöra verksamhet som ska tillståndsprövas av mark- och miljödomstol och inte av miljöprövningsdelegationen.

De förslag som Miljötillståndsutredningen lämnat om överflyttning av ansökningsmål från domstol till en ny miljöprövningsmyndighet är ännu inte beslutade. Vid de fortsatta förhandlingarna om förordningsförslaget bör man därför beakta att miljötillståndsansökningar i många fall kan komma att prövas av domstol.

Tidsfrister

Enligt artiklarna 21.2 och 21.3 föreslås en frist om 12 månader för prövning av en tillståndsansökan. Tiden räknas från det att ansökan har konstaterats vara fullständig till dess att ett samlat beslut i tillståndsfrågan har meddelats (artikel 2.25).

De frågor som en sådan process skulle rymma torde vara av relativt komplicerat slag när det gäller produktion av halvledare. Det finns därför en risk att handläggningen, oavsett vilka resurser domstolen avsätter, inte kommer att kunna vara färdig inom 12 månader. Detta kan jämföras med CRMA och NZIA, där fristerna kan vara upp till 27 respektive 18 månader beroende på vilken verksamhet det gäller.

Till skillnad från nämnda förordningar saknas det i det remitterade förslaget möjlighet till förlängning.

Det bör också övervägas om inte tidsfristen om 45 dagar för att genomföra en uttömmande granskning av ansökan är för kort, särskilt om ansökan inkommer strax före långhelger eller en semesterperiod.

Begreppet permit-granting procedure

I aktuellt förordningsförslag används begreppet *permit-granting-procedure*, medan man i CRMA och NZIA i stället använder begreppet *permit-granting-process*. Det är oklart om skillnaden har någon materiell betydelse.

One-stop-shop

Enligt artikel 22.1 ska medlemsstaterna erbjuda en *one-stop-shop*. Även CRMA och NZIA innehåller bestämmelser om en gemensam kontaktpunkt (*single point of contact*). I det nu aktuella förslaget anges emellertid att *one-stop-shop* ska ansvara för att centralisera och samordna handläggningen. Funktionen synes därför gå längre än den funktion som en *single point of contact* enligt CRMA och NZIA har.

I artikel 22.2 anges att medlemsstaterna ska inrätta ett enda tillståndsförfarande som grundar sig på en enda ansökan till dess *one-stop-shop*. Det bör noga övervägas vad detta innebär för det svenska genomförandet, då de uppgifter som *one-stop-shop* ska utföra lämpar sig mindre väl för en domstol. Även om prövningen inte ska ske i domstol behöver en närmare analys göras av frågan om hur en tillståndsmyndighet (one stop-shop) ska kunna pröva samtliga förutsättningar för att en verksamhet ska kunna tillåtas.

I detta ärende har chefsrådmannen Åsa Marklund Andersson beslutat. Rådmannen Björn Räftegård har varit föredragande.

Åsa Marklund Andersson

Björn Räftegård

Mark- och miljödomstolen

Till Klimat- och näringslivsdepartementet via
kn.remissvar@regeringskansliet.se
Susanne.Gylesjö@regeringskansliet.se.

Remiss av EU-kommissionens förslag till förordning om kritiska och strategiska råmaterial- European Critical Raw Materials Act (ert dnr KN2023/02645)

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har beretts möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i förslaget till förordning. Domstolen har, utifrån de intressen som domstolen har att bevaka, följande synpunkter på det remitterade förslaget.

Den föreslagna förordningen syftar till att säkerställa en säker och hållbar försörjning av kritiska och strategiska råmaterial. För att minska komplexiteten och öka effektiviteten och transparensen i tillståndprocessen föreskrivs en ordning med en så kallad "One stop shop", dvs. en nationell myndighet som ska administrera och samordna de olika tillståndprocesser som kan krävas för verksamheten, samt skarpa tidsgränser och förtursregler för prövningarna. Den nationella behöriga myndigheten (eller efter eventuell delegation myndigheterna) ska koordinera och underlätta, samt vara sökandens enda kontaktpunkt, under hela tillståndprocessen.

Det är i förordningsförslaget oklart vilka uppgifter den nationella behöriga myndigheten ska ha i förhållande till själva tillståndsgivningen; om den ska vara tillståndsgivande myndighet eller främst ha en samordnande roll för behöriga prövningsmyndigheter. Oavsett om den nationella myndigheten även ska vara beslutande myndighet eller inte konstaterar mark- och miljödomstolen att förslaget i väsentliga delar avviker från det svenska nationella rättssystemet och skulle förutsätta regel- och systemändringar.

Om förslaget ska tolkas så att den nationella myndigheten ska vara beslutsfattande framstår det inte som självklart vilken som ska vara den nationella myndigheten enligt artikel 8. Mark- och miljödomstolarna har i och för sig en utredningsskyldighet i ansökningsmål men är inte, och ska inte vara, en rådgivande eller samordnande myndighet på det sätt som

förordningsförslaget föreskriver. I sammanhanget noteras att definitionen av ”comprehensive decision” utesluter domstolsbeslut (artikel 2(20)).

Om den nationella myndigheten ska ha en samordnande men inte beslutsfattande roll skulle en sådan ordning innebära en risk för att prövningen enligt miljöbalken, där vissa utpekade myndigheter intar en roll som motpart i förhållande till sökanden för att tillvarata allmänna intressen, blir urholkad om en statlig myndighet också innehar rollen som kontaktpunkt mellan sökanden och prövningsmyndigheterna.

För tillståndprocessen för strategiska projekt i unionen föreslås fastställda tidsramar (artikel 10 punkt 1-2). Denna fråga har analyserats inom ramen för det svenska nationella lagstiftningsarbetet. Så sent som under förra året konstaterade Miljöprövningsutredningen att lagstadgade handläggningsfrister inte bör införas. Mark- och miljödomstolen ansluter sig till de skäl emot sådana frister som utredningen redogör för (SOU 2022:33, s. 356 ff och s 93 ff) och lägger till följande. Skarpa tidsfrister och andra förtursregler för domstolens prövning riskerar leda till längre handläggningstider för övriga mål av stort allmänintresse. En reglering som den föreslagna förutsätter också att mark- och miljödomstolarna tillförsäkras de resurser som krävs för att kunna möta tidsgränserna.

Förslaget innehåller även en tidsfrist relaterad till miljöbedömningen. Tillståndsprövningsmyndigheten ska således inom tre månader (från det att komplett underlag för miljöbedömningen föreligger) slutföra miljöbedömningen (artikel 11 punkt 3). Mark- och miljödomstolen har följande synpunkter relaterat till detta. Domstolen ska enligt 6 kap. 43 § miljöbalken slutföra miljöbedömningen när tillståndsfrågan avgörs. Domstolarna prövar således inte denna fråga särskilt, utan först när tillståndsfrågan avgörs. Om den ordning som nu föreslås ska införas är tre månader inte en rimlig tidsfrist för den många gånger mycket omfattande utredning och analys som domstolarna har att göra. Det är enligt domstolen inte heller en lämplig ordning att dela upp prövningen så att miljöbedömningen sker i tiden före tillståndsprövningen.

Enligt artikel 10 punkten 4 ska, när det inte krävs en specifik miljöbedömning, ansökan bli ”considered as approved” om den behöriga myndigheten inte har fattat beslut inom den angivna tiden. Detta är en konstruktion som idag endast finns för anmälningsärenden och som då inte medför någon rättskraft. Det behöver enligt domstolen klargöras vilken rättskraft ett sådant tillstånd ska anses ha och hur systemet förhåller sig till den övriga EU-rätten. Vidare framstår det som oklart vad som blir konsekvensen om tidsramarna inte hålls för det fall det krävs en specifik miljöbedömning.

Detta yttrande har beslutats av rådmannen Anna Hagstad och tekniska rådet Christina Odén.

Anna Hagstad

Christina Odén

Mark- och miljödomstolen

Klimat- och näringslivsdepartementet via

kn.remissvar@regeringskansliet.seagnes.nordwall@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council – on establishing a framework of measures for strengthening Europe's net-zero technology products manufacturing ecosystem (Net Zero Industry Act) (dnr KN2023/02708)

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har ombetts att lämna synpunkter på innehållet i rubricerat förslag till förordning. Domstolen har, utifrån de intressen som domstolen har att bevaka, följande synpunkter på de remitterade förslaget.

Den föreslagna förordningen syftar bland annat till att effektivisera tillståndprocesserna för så kallade ”*net-zero technology manufacturing projects*”. För detta ändamål föreskrivs bland annat en ordning med en ”*One Stop Shop*”, dvs. en nationell myndighet som ska administrera och samordna de olika tillståndprocesser som kan krävas för verksamheten, samt lagstadgade tidsgränser och förtursregler för prövningarna. Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att förslaget i dessa avseenden avviker från det svenska nationella miljöprövningssystemet och skulle förutsätta regel- och systemändringar. Detta utvecklas i det följande.

”Net-zero technology manufacturing project” är definierat i förordningsförslaget som en industrianläggning för framställning av netto-nolltekniker. Netto-nolltekniker definieras i sin tur genom en exemplifiering av verksamheter (tekniker för förnybar energi och förnybart bränsle, energilagring, koldioxidinfångning etc.). I svenskt nationellt lagstiftningsarbete har Miljöprövningsutredningen analyserat ett förturssystem liknande det nu föreslagna, för verksamheter som på ett väsentligt sätt bidrar till att nå klimatmålet (SOU 2022:33)¹. På motsvarande vis som i nu aktuellt förslag skulle verksamheterna definieras genom dels en typ av verksamhet (fossilfri elproduktion, batteriproduktion, biodrivmedelsproduktion etc.), dels vissa ytterligare kriterier (se SOU 2022:33, s. 413 ff.). Utredningen valde att inte förorda ett förturssystem, bl.a. av det skälet att det är förenat med stora svårigheter och risker att ställa upp kriterier för verksamheter som ska omfattas av systemet (SOU 2022:33, s. 426 ff.). Mark- och miljödomstolen ansluter sig till Miljöprövningsutredningens slutsatser i fråga om avgränsningssvårigheterna.

¹ Se också tidigare utredningar om en mer effektiv handläggning av mål och ärenden gällande miljöförbättrande åtgärder som Miljöprövningsutredningen hänvisar till på s. 430 ff.

Enligt förordningsförslaget ska medlemsstaterna utse en nationell behörig myndighet som ska koordinera och underlätta ansökningsförfarandet, samt vara sökandens enda kontaktpunkt under tillståndprocessen (en "One Stop Shop", kapitel 2, avsnitt 1, artikel 4). Den föreslagna ordningen föreslås omfatta tillstånd till bl.a. elnät, solceller, vindkraft och batterilagringsteknologi (kapitel 1, artikel 3(1)). Tillståndprocessen, som den definieras i förslaget, omfattar samtliga nödvändiga tillstånd för att planera, bygga och bedriva en sådan verksamhet. Det kan alltså vara fråga om bygglov, nätkoncession, kemikalietillstånd etc. (kapitel 1, artikel 3(1)). Det föreslagna regelverket omfattar således verksamheter som i svensk nationell lagstiftning tillståndsprövas i olika processer, av olika myndigheter, med olika instansordningar, och med tillämpning av skilda regelverk.

Det är i förordningsförslaget oklart vilken behörighet den nationella myndigheten ska ha; om den ska vara tillståndsgivande myndighet eller främst ha en samordnande roll för behöriga prövningsmyndigheter. Av vad som går att utläsa av kapitel 2, avsnitt 1, artikel 4(1) och (2), jämfört med definitionen av "permit granting process" respektive "comprehensive decision" tycks den nationella myndigheten främst ha en samordnande roll. I vart fall när det gäller miljöbedömningar ska den nationella myndigheten snarast samordna de miljöbedömningar som kan behöva genomföras, och tillse att berörda myndigheter inom viss tid redovisar sina slutsatser av miljöbedömningarna (kapitel 2, avsnitt 1, artikel 7(2)). Den nationella myndighetens respektive prövningsmyndigheternas behörighet behöver tydliggöras.

För svenskt vidkommande skulle en ordning med en samordnande myndighet innebära en risk för att prövningen enligt miljöbalken, där vissa utpekade myndigheter intar en roll som motpart i förhållande till sökanden för att tillvarata allmänna intressen, blir urholkad om en statlig myndighet också innehar rollen som "kontaktpunkt" mellan sökanden och prövningsmyndigheterna. Det finns också en risk för att ett system med en samordnande myndighet för ansökningar som kan beröra flera olika prövningsmyndigheter, i strid med tanken om att strömlinjeforma proceduren, blir administrativt tungrovt. Ett exempel är att den nationella myndigheten, i samarbete med prövningsmyndigheterna (som har att förhålla sig till olika legala tidsfrister) ska upprätta en detaljerad tidsplan för tillståndprocessen (kapitel 2, avsnitt 1, artikel 7). Tidsplanen ska omfatta tiden fram till att samtliga relevanta tillstånd föreligger (kapitel 2, avsnitt 1, artikel 6(7) och (1)).

Om förslaget däremot ska tolkas så att den nationella myndigheten ska vara beslutsfattande, skulle det innebära en väsentlig systemförändring. De beslut som omfattas av definitionen av "permit granting process" fattas i svenskt rättssystem av olika myndigheter, utifrån olika regelverk och med olika instansordningar. Mark- och miljödomstolarna prövar ansökningar om vissa miljöfarliga verksamheter (och vattenverksamheter) som första instans. Domstolen har i och för sig en utredningsskyldighet i mål rörande sådana ansökningar, men är inte, och ska inte vara, en rådgivande eller samordnande myndighet på det sätt som förordningsförslaget föreskriver. I sammanhanget noteras att definitionen av "comprehensive decision" utesluter domstolsbeslut (kapitel 1, artikel 3(1)).

Frågan om en ansökan rör en sådan verksamhet som omfattas av förordningen riskerar att leda till en prövning i prövningen, vilket, tvärtemot syftet, kan leda till längre handläggningstider. Bedömningen av om en

ansökan rör ett sådant ”net-zero technology manufacturing project” som ska handläggas enligt förordningen ska visserligen bedömas inom en månad från det att en komplett ansökan har givits in (kapitel 2, avsnitt 1, artikel 6(6)). Beslutet synes dock kunna överprövas, varvid angivna tidsgränser inte gäller (kapitel 2, avsnitt 1, artikel 8).

Enligt förslaget ska medlemsstaterna (genom den nationella myndigheten) säkerställa ett enkelt tvistlösningsförfarande för frågor relaterade till projekten, och att samtliga rättsliga prövningar rörande projekten får förtur (kapitel 2, avsnitt 1, artikel 4(6), jfr skäl 50 och 53). De konsekvenser för mark- och miljödomstolarna detta kan få i form av ökad måltillströmning och större krav på skyndsam handläggning måste utredas närmare, varvid även påverkan på handläggningen av övriga måltyper (utan lagstadgad förtur) ska beaktas (se vidare nedan).

För tillståndsprocessen (i ovan nämnd, vidare, betydelse) föreslås relativt snäva tidsramar (kapitel 2, avsnitt 1, artikel 6(1)-(3)). Även denna fråga har analyserats inom ramen för det svenska nationella lagstiftningsarbetet. Så sent som under förra året konstaterade Miljöprövningsutredningen att lagstadgade handläggningsfrister inte bör införas. Mark- och miljödomstolen ansluter sig till de skäl emot sådana frister som utredningen redogör för (SOU 2022:33, s. 356 ff. och s 93 ff.) och lägger till följande. Tidsfrister och andra förtursregler för domstolens prövning riskerar leda till längre handläggningstider för övriga mål av stort allmänintresse, som t.ex. infrastruktur för vatten och avlopp, kollektivtrafik och bostadsbyggande. En förtursreglering som den föreslagna förutsätter att mark- och miljödomstolarna tillförsäkras de resurser som krävs för att kunna möta tidsgränserna.

Förordningsförslaget innehåller även en tidsfrist relaterad till miljöbedömningen. Tillståndsprövningsmyndigheten ska således inom tre månader (från det att komplett underlag för miljöbedömningen föreligger) slutföra miljöbedömningen (kapitel 2, avsnitt 1, artikel 7(3)). Mark- och miljödomstolen har två synpunkter relaterat till detta. Mark- och miljödomstolen ska enligt 6 kap. 43 § miljöbalken slutföra miljöbedömningen när tillståndsfrågan avgörs. Domstolarna prövar således inte denna fråga särskilt. Om den ordning som nu föreslås ska införas, är tre månader inte en rimlig tidsfrist för den många gånger mycket omfattande utredning och analys som domstolarna har att göra. Det är enligt domstolen inte heller en lämplig ordning att dela upp prövningen så att miljöbedömningen sker i tiden före tillståndsprövningen.

De konsekvenser för mark- och miljödomstolarna som nu har redogjorts för, samt de följder detta kan få, behöver utredas närmare. Domstolen konstaterar i detta sammanhang att förslaget inte har föregåtts av någon formell konsekvensanalys.

Detta yttrande har avgetts av rådmannen Karin Röckert.

Karin Röckert



Mark- och miljödomstolen

Till Klimat- och näringslivsdepartementet via

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:

agnes.nordwall@regeringskansliet.se

Remiss av promemorian Kontaktpunkter, tillstånd och tidsfrister enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om netto-nollindustri (ert dnr KN2025/02439)

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har beretts möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i promemorian. Domstolen har, utifrån de intressen som domstolen har att bevaka, följande synpunkter på det remitterade förslaget.

Inledningsvis konstaterar domstolen att de krav som följer av förordningarna och direktivet är utformade utifrån att tillståndsprövningen i första instans sker hos en förvaltningsmyndighet. De är därmed i vissa delar svårare att förena med ett system där en tillståndsprövning sker av en domstol i första instans. Domstolen har dock inga invändningar mot promemorians förslag, som innebär att de prövningsmyndigheter och domstolar som i det nuvarande svenska systemet prövar de aktuella måtyperna ska fortsätta göra det.

Kontaktpunkterna

Domstolen har inga invändningar i och för sig mot valet av kontaktpunkter, vilka redan är utsedda. Domstolen konstaterar dock att länsstyrelserna i de aktuella målen hos mark- och miljödomstolarna intar en roll som motpart i förhållande till sökanden för att tillvarata allmänna intressen. Eftersom kontaktpunkternas funktion är att samordna och underlätta tillståndprocessen för sökanden kan det finnas en risk att länsstyrelsernas roll som part under prövningen i domstol uppfattas som oklar. Det gäller särskilt i frågor som t.ex. behovet av kompletteringar av

ansökan, när kontaktpunkten innan överlämnandet till domstolen har bekräftat ansökan som fullständig.

Överklagande av kontaktpunktens beslut

Promemorians förslag är att om en kontaktpunkt avslår eller avvisar en ansökan för att den inte är fullständig ska detta beslut kunna överklagas av projektägaren till allmän förvaltningsdomstol. Det kan noteras att detta, beroende på vilken typ av ansökan som det gäller, kan kräva en bedömning av svåra tekniska och naturvetenskapliga frågor och att de allmänna förvaltningsdomstolarna inte har tillgång till tekniska råd. En konsekvens av förslagen är också att samma fråga, om en ansökan är fullständig, kan komma under bedömning av allmän förvaltningsdomstol och därefter av mark- och miljödomstol som då kan göra en annan bedömning i fråga om ansökans fullständighet.

Prövningen hos mark- och miljödomstolarna

Vad innebär en fullständig ansökan?

Av EU-förordningarna framgår att den gemensamma kontaktpunkten, när projektägaren har lämnat in *all information som krävs för att behandla ansökan*, ska bekräfta att en ansökan är *fullständig* (art 11 p. 6 i förordningen om kritiska råmaterial och art 9 p. 10 i förordningen om nettonollteknik).

I förslaget till svensk förordning (23 §) anges att ansökan ska anses fullständig när projektägaren lämnat in *de uppgifter* till kontaktpunkten *som krävs för att handläggningen av målet ska kunna inledas* och tidsfristen starta. I promemorian förtydligas att kontaktpunktens bekräftelse varken ersätter eller inskränker den prövning av ansökan som ska ske hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen, utan endast startar en tidsfrist.

Domstolen är tveksam till om promemorians tolkning av vad det innebär att ansökan är fullständig är förenlig med EU-förordningarna. Att en ansökan är fullständig har inte samma innebörd som att handläggningen av ett mål kan inledas och att en tidsfrist därmed startar.

Av EU-förordningarna framgår att kontaktpunkten, om den finner att en ansökan inte kan bedömas som fullständig, inom vissa tidsramar och begränsningar, får begära kompletteringar. I promemorian anges dock att majoriteten av kompletteringarna inte ska förläggas till tiden innan tidsfristen startar, dvs. innan ansökan lämnas över. Kompletteringarna ska i stället i huvudsak ske hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen inom ramen för pågående tidsfrist, för att skapa ett incitament att hantera kompletteringarna skyndsamt.

Domstolen delar inte promemorians bedömning att kompletteringar som huvudregel bör förläggas till tiden då tidsfristen startat, eftersom ansökan dessförinnan ska vara bedömd som fullständig. EU-förordningarnas ordalydelser ger snarare intrycket att några mer omfattande kompletteringar inte ska behöva ske efter att ansökan bekräftats som fullständig. Syftet med att kontaktpunkten i ett tidigt skede ska bekräfta fullständigheten i en ansökan bör rimligen vara just att undvika sena kompletteringar och eventuella avvisningar.

Det är vidare troligt att den enskilde projektägaren kommer att uppfatta en bekräftelse på att den ingivna ansökan är fullständig som just en bekräftelse på att ansökan inte i någon större utsträckning behöver kompletteras. För det fall en ansökan bekräftas som fullständig och domstolen därefter begär omfattande kompletteringar kan det uppfattas som att domstolen agerar i strid med ett tidigare meddelat beslut från kontaktpunkten. Det finns även en risk att projektägaren uppfattar det som att kontaktpunkten brustit i sin skyldighet att vägleda projektägaren om vilka utredningar som behövs och vilken omfattning de behöver ha för att ansökan ska kunna prövas. Domstolen instämmer dock i promemorians bedömning att kontaktpunktens bekräftelse inte ersätter eller inskränker den prövning som sedan ska ske hos mark- och domstolen.

Vad händer när tidsfristen löper ut?

Av promemorian framgår att tidsfristerna kan leda till att ansökningar avslås eller avvisas när det inte finns tid för tillståndsprövande myndighet eller domstol att tillse att ansökan ändras på så sätt att den kan leda till ett tillstånd inom en tidsfrist. Det gäller särskilt i de situationer då förseningar beror på projektägaren. Detta är dock inte reglerat i promemorians författningsförslag.

Att avslå eller avvisa en ansökan enbart av det skälet att tidsfristen passerats kan inte anses förenligt med de processuella bestämmelser som gäller i ansökningsmål. Om avsikten är att ett överskridande av en tidsfrist ska leda till att en ansökan ska avslås eller avvisas bör detta komma till uttryck i författningstext. I annat fall riskerar den enskilde domaren att stå inför valet att antingen bryta mot den aktuella EU-förordningen eller gällande svensk rätt.

Det måste vidare antas att det från projektägarens synpunkt knappast är önskvärt att ett ansökt projekt avvisas eller avslås enbart därför att en tidsfrist har löpt ut. En projektägare kan antas hellre vilja ha sitt tillstånd beviljat vid en senare tidpunkt än att behöva börja om från början och ge in en ny ansökan.

Ett förfarande där omfattande kompletteringar och merparten av eventuella avvisningar/avslag – i motsats till vad som framgår av

promemorian – sker redan när ansökan ligger hos kontaktpunkten bör enligt domstolens mening leda till mindre tidsförluster (eftersom projektägaren redan i ett tidigt skede får veta att ansökan behöver omarbetas) och högre kvalitet på de ansökningar som faktiskt överlämnas till domstolen.

Om domstolarna blir tvungna att avvisa eller avslå ansökningar för att de varit bristfälliga och inte hinner hanteras inom ramen för tidsfristerna kan en konsekvens bli att de enskilda projektägare som har möjlighet i stället väljer att ansöka direkt hos domstolen utan tidsfrister. Det finns även en risk att strategiska projekt, tvärtemot syftet med EU-förordningarna, inte kommer till stånd eller i vart fall blir försenade.

Yttrande från domstolen till kontaktpunkten

Enligt promemorians förslag får kontaktpunkten inhämta ett yttrande från mark- och miljödomstolen över om en ansökan är fullständig. Domstolen får då, om den vill, yttra sig och ange om kompletteringar behövs. Domstolen ställer sig positiv till möjligheten att yttra sig över ansökans fullständighet. Det bör övervägas om det ska vara obligatoriskt för kontaktpunkten att inhämta domstolens yttrande över om ansökan är fullständig för de ansökningar som ska prövas av mark- och miljödomstol. Tidiga kompletteringar som leder till kompletta ansökningar kan förväntas bidra till mer effektiva tillståndsförfaranden vilket, som angetts ovan, är att föredra framför risken för avvísningar eller avslag.

Det behöver förtydligas vilken funktion ett yttrande över ansökans fullständighet kommer att ha i den senare tillståndsprocessen. Om mark- och miljödomstolen redan har yttrat sig över en ansökan innan tillståndsprocessen inletts kan det ge upphov till frågor om jäv, något som inte berörs i promemorian men som behöver analyseras. Samtidigt är det av effektivitetsskäl och för förutsebarheten för den enskilde projektägaren en fördel om en och samma sats hanterar både yttrandet och handläggningen av ansökan om tillstånd.

Det bör regleras hur förfarandet för att lämna ett sådant yttrande ska hanteras hos mark- och miljödomstolarna. Om det kommer att vara ett särskilt mål eller ärende hos domstolen innan ansökan har lämnats över, och i vilken sammansättning domstolen ska yttra sig.

Tidsfristernas omfattning

Enligt 22 kap. 27 § miljöbalken får mark- och miljödomstol skjuta upp avgörandet av en viss villkorsfråga när verkningarna av en verksamhet inte kan förutses med tillräcklig säkerhet. Denna fråga är då inte slutligt avgjord. Domstolen utgår från att en sådan uppskjuten villkorsfråga inte

omfattas av krav på tidsfrister, utan att fristerna gäller tiden fram till beslutet om tillåtlighet, som i dessa fall sker genom deldom. Detta bör klargöras under den fortsatta beredningen.

Frågan om det löper en tidsfrist för hanteringen av ett återförvisat mål bör inte överlämnas till rättstillämpningen utan framgå av författningstext.

Möjligheten att förlänga en tidsfrist

Mark- och miljödomstolen instämmer i förslaget att det, i mål som lämnats över till domstolen, bör vara mark- och miljödomstolen och inte kontaktpunkten som har möjlighet att förlänga och tillfälligt stoppa en tidsfrist i enlighet med de villkor som framgår av EU-förordningarna.

Övergångsbestämmelser

Tidsfristerna ska enligt lagen om kontaktpunkter endast gälla i mål och ärenden som inleds vid en mark- och miljödomstol genom att en kontaktpunkt har bekräftat att ansökan är fullständig. Det behöver klargöras hur EU-förordningarnas bestämmelser om tidsfrister avses att tillämpas för de mål som redan är pågående den 1 oktober 2026.

Med hänsyn till att de föreslagna lagändringarna till lag om verksamheter och åtgärder för förnybar energi saknar övergångsbestämmelser måste det tydliggöras hur bestämmelserna ska tillämpas i redan pågående mål.

Konsekvenser

Det saknas uppgifter om hur många mål eller ärenden som kan omfattas förslagen i promemorian och det är därför svårt att bedöma konsekvenserna av förslagen. Tidsfrister för domstolarnas prövning riskerar leda till längre handläggningstider för övriga mål, däribland sådana av stort allmänintresse. Förfrågningarna från kontaktpunkten angående om ansökningar är fullständiga kommer att innebära en ny måltyp vid mark- och miljödomstolarna. Nya rutiner behöver tas fram för hanteringen av detta samt för bevakning av tidsfrister och för samverkan med och information till kontaktpunkterna. En reglering som den föreslagna förutsätter att mark- och miljödomstolarna tillförsäkras de resurser som krävs för att bl.a. kunna möta tidsgränserna.

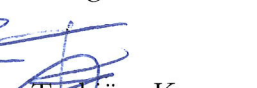
Detta yttrande har beslutats av rådmannen Anna Hagstad, tekniska rådet Ulrika Haapaniemi och föredragande juristen Torbjörn Kreuger.



Anna Hagstad



Ulrika Haapaniemi



Torbjörn Kreuger